Ainavu telpu attīstība Ļaudonas pagastā

Anna KARLSONE

LLU Vides un būvzinātņu fakultāte

e-pasts: anna.karlsone@gmail.com

Pētījuma mērķis

- Analizējot Ļaudonas pagasta ainavtelpu veidošanos un vēsturiskos transformācijas procesus, apzinot pētāmās teritorijas vērtības un problēmas, izstrādāt koncepciju Ļaudonas pagasta ainavu turpmākai apsaimniekošanai un attīstībai

Līdzīgi pētījumi par tēmu:

- Aizsargājamo ainavu apvidus “Vecpiebalga” ainavu struktūrplāns (2016)
- «Ainavu struktūras tematiskais plānojums» Babītes novads (2016) A.Zariņas vadībā
- «Vidzemes ainavas, to novērtējums un izmantošanas raksturojums» (2007) no «Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007-2027»
- Nikodemus O., Rasa I. (2005) «Gaujas nacionālā parka ainavu estētiskais vērtējums»

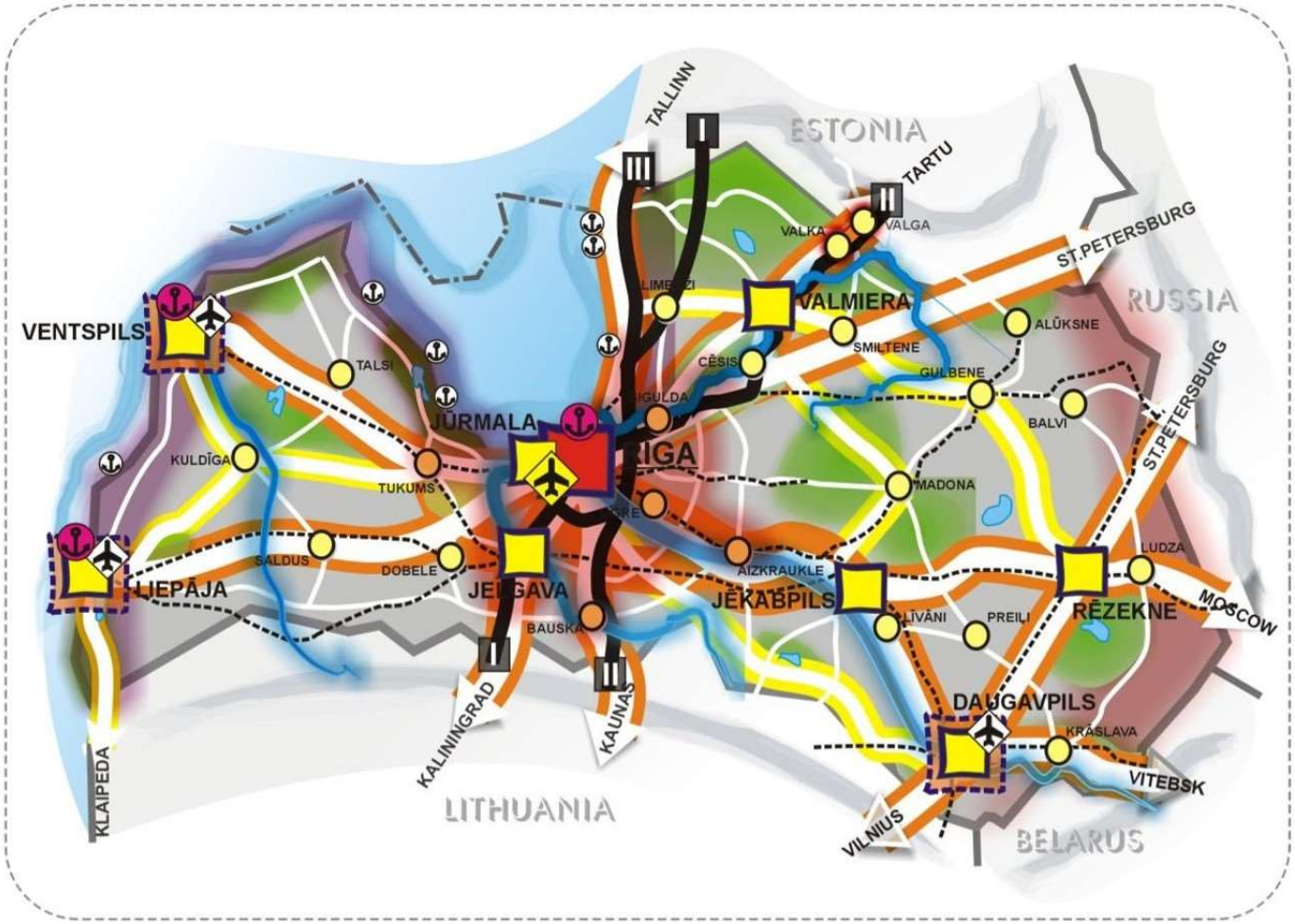

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam

Tūrisma infrastruktūra Madonas novada kontekstā

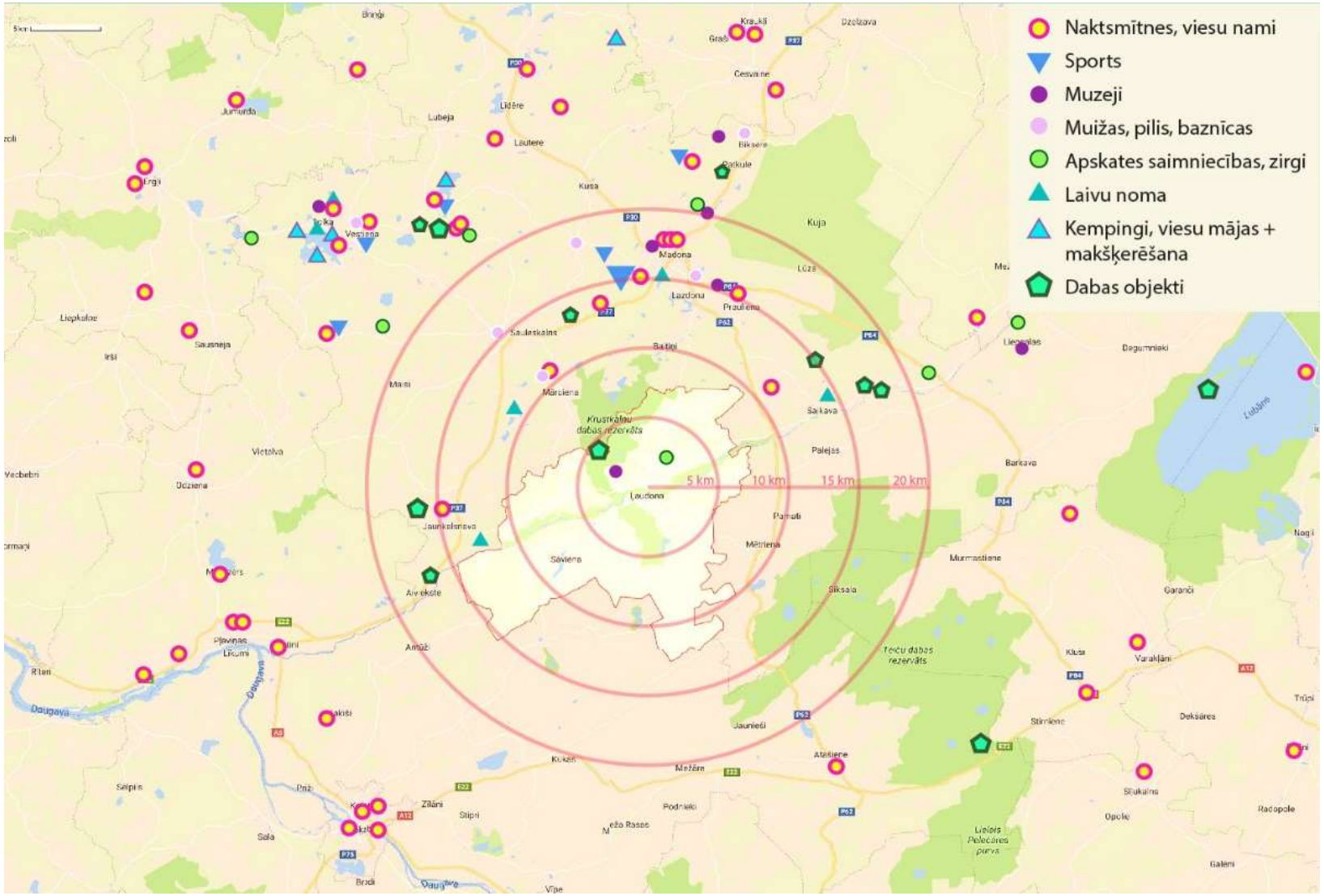

AINAVU VEIDOJOŠO FAKTORU DAUDZVEIDĪBA

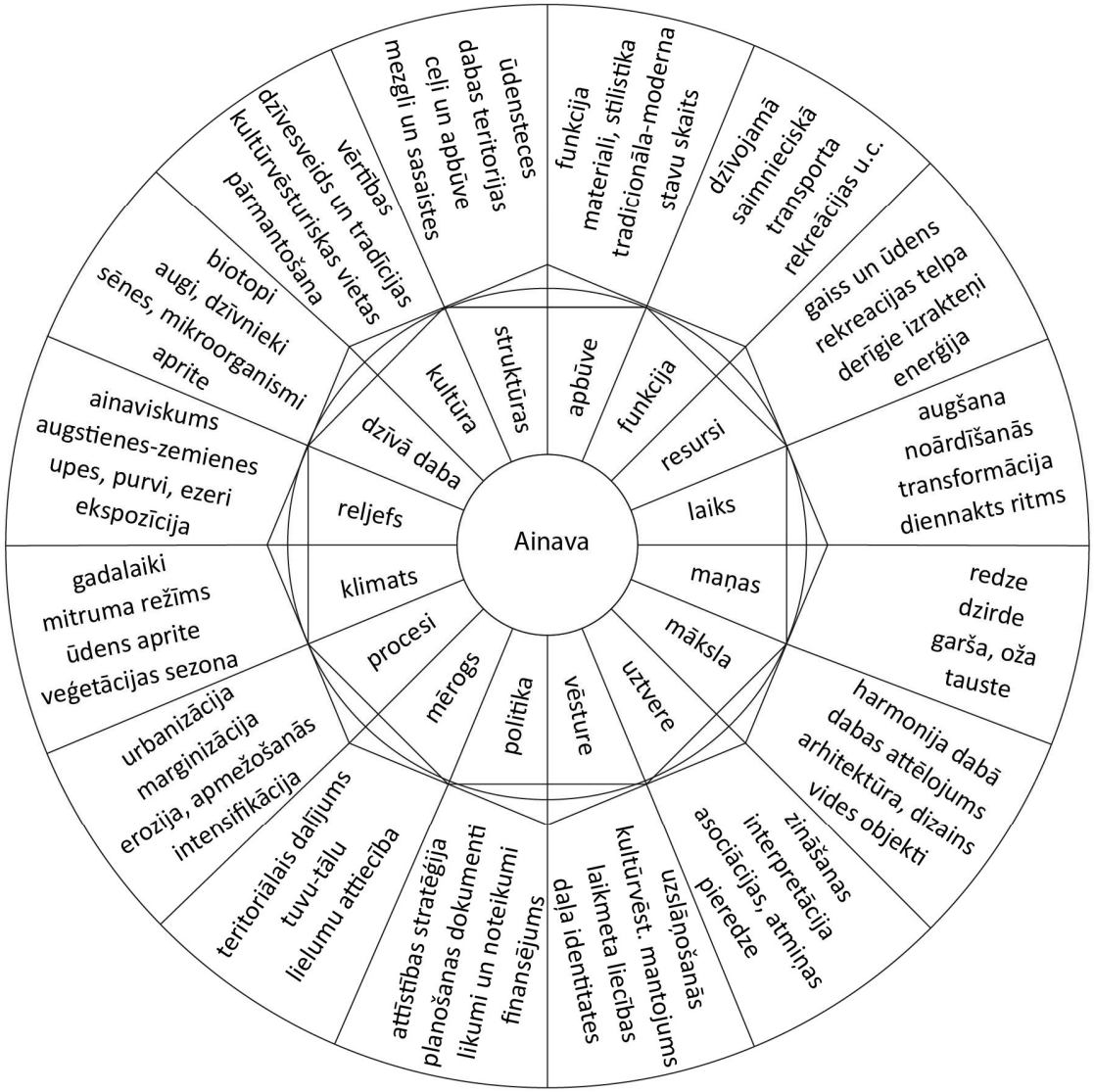

Ainavu telpu izveides kritēriji

- Reljefs
- Biotops
- Zemes lietojuma veids
- Apdzīvojuma blīvums
- Vēsturiskā attīstība
- Robežas dabā
- Kognitīvie aspekti u.c.

Vēsturiskā izpēte

Skats uz Plenču ezeru (193-) un Sāvienas muižas kungu māja (Štafenhāgens, 1866)

Vēsturiskā izpēte

Aiviestes skati Ļaudonā
20.gs.sākuma pastkartēs

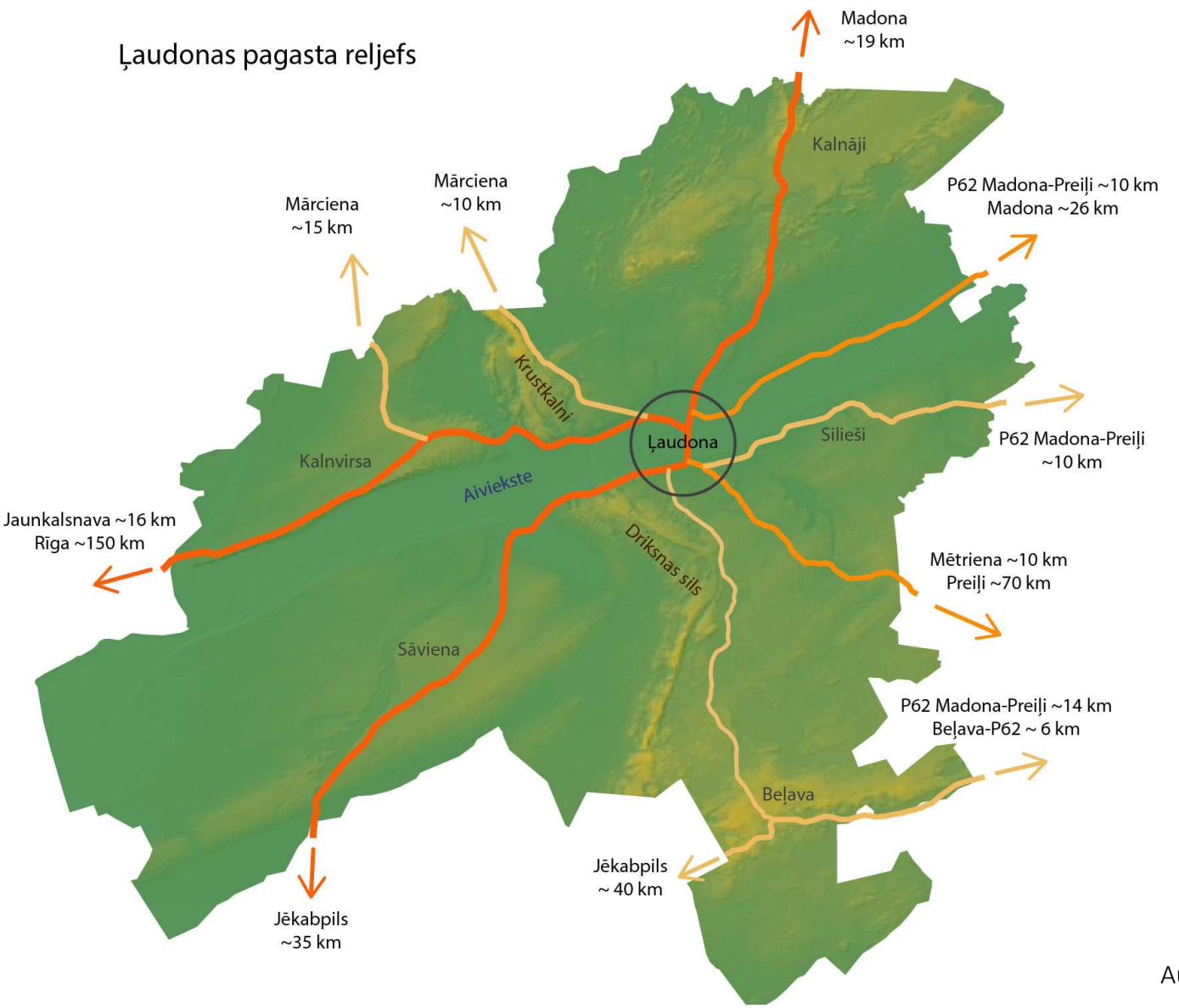

Autores veidota shēma, izmantojot
LGIA digitālo reljefa modeli

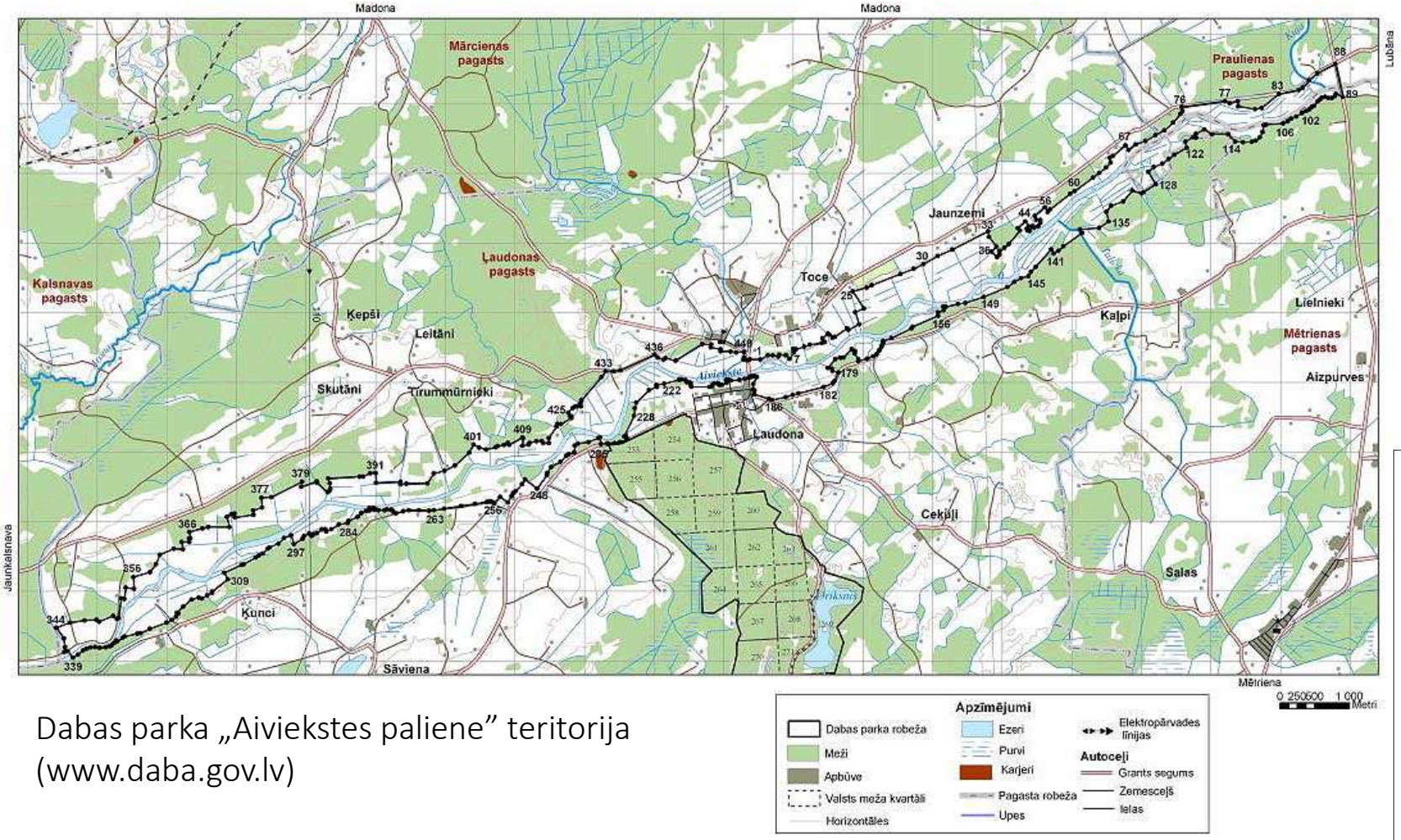

Dabas parka „Aiviekstes paliene” teritorija (www.daba.gov.lv)

Dabas parka “Driksnes sils” funkcionālo zonu shēma (MK noteikumi Nr.687, 1.pielikums)

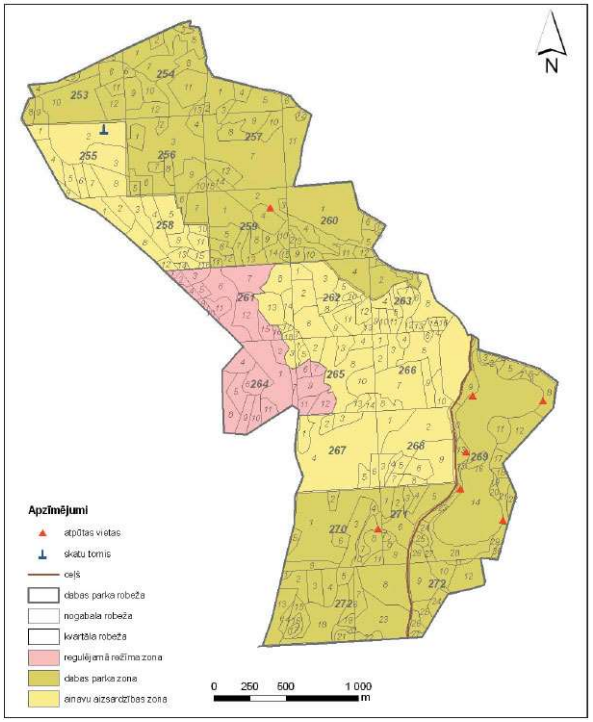

ĻAUDONAS PAGASTA AINAVAS VĒSTURISKĀ TRANSFORMĀCIJA

MEŽAINUMA IZMAIŅAS PĒDĒJO 90 GADU LAIKĀ

1925. gads

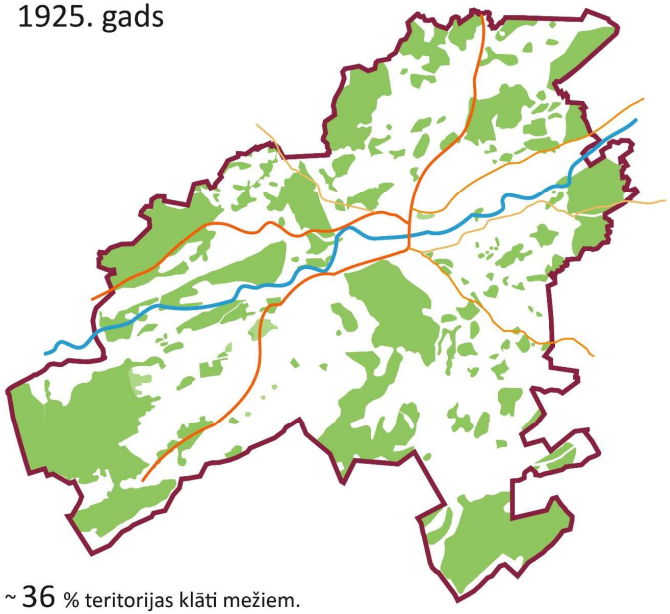

~ 36 % teritorijas klāti mežiem.
Zeme tiek aktīvi izmantota lauksaimniecībā
Darbojas lauksimiecības skola
Liogrades miests strauji iet plašumā

ap 1940. gadu

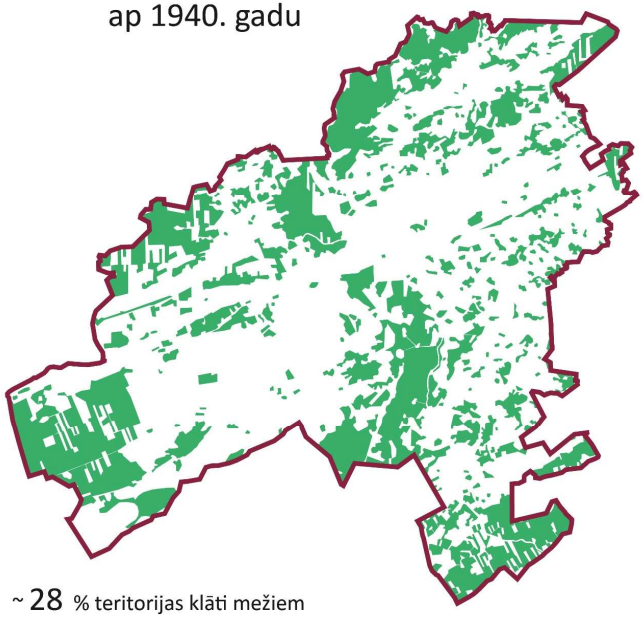

~ 28 % teritorijas klāti mežiem
Ainava atklāta
Lielajos mežos veiktas kailcirtes
DA daļā izteikti daudzas nelielas koku audzes
Meži veidojas vietās, kur zeme mazāk piemērota apstrādei - mitrās ieplakās

2013 - 2017.gads

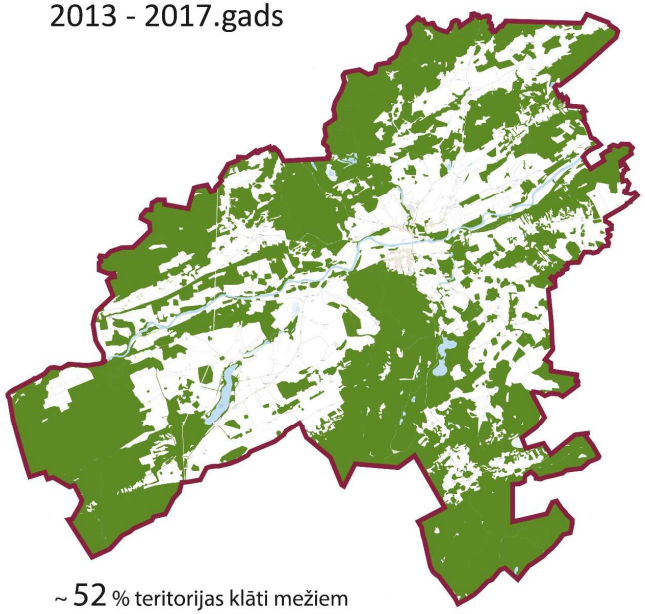

~ 52 % teritorijas klāti mežiem
Izveidotas aizsargājamās dabas teritorijas
Dažādu sociālekonomisko faktoru dēļ lauki samazinās iedzīvotāju skaits
Neapsaimniekotās lauksamniecības zemes un nekoptie meliorācijas grāvji aizaug ar krūmiem, vēlāk mežu

Ļaudonas pagasta ainavu telpas

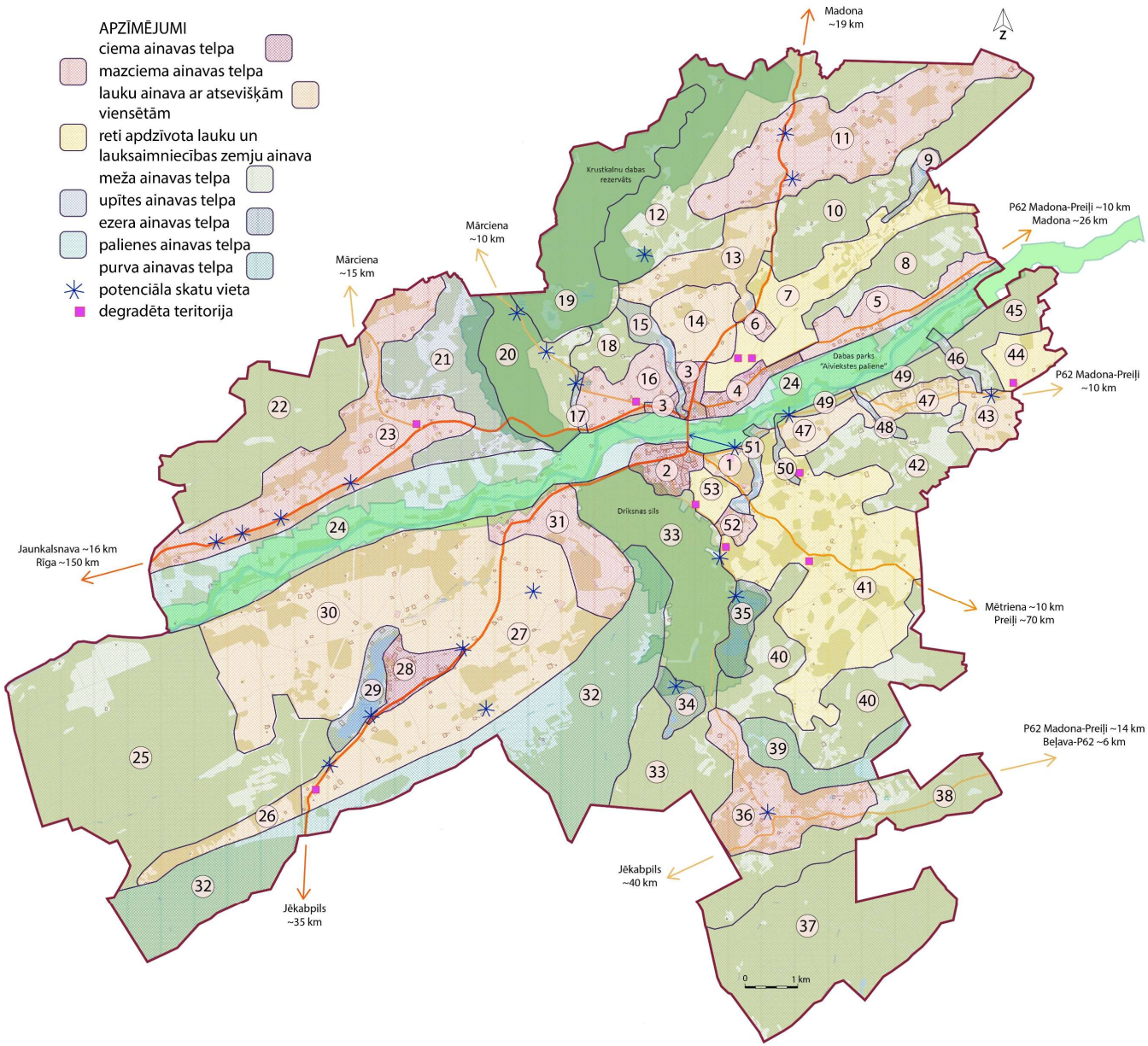

I Ciema ainavas telpas

- 2) Aiviekstes kreisā krasta Ļaudonas ciema ainavu telpa
- 3) Aiviekstes labā krasta Ļaudonas ciema ainavu telpa
- 4) Toces ainavu telpa
- 28) Sāvienas centra ainavu telpa

Ļaudonas ciema esošais funkcionālais zonējums (2019)

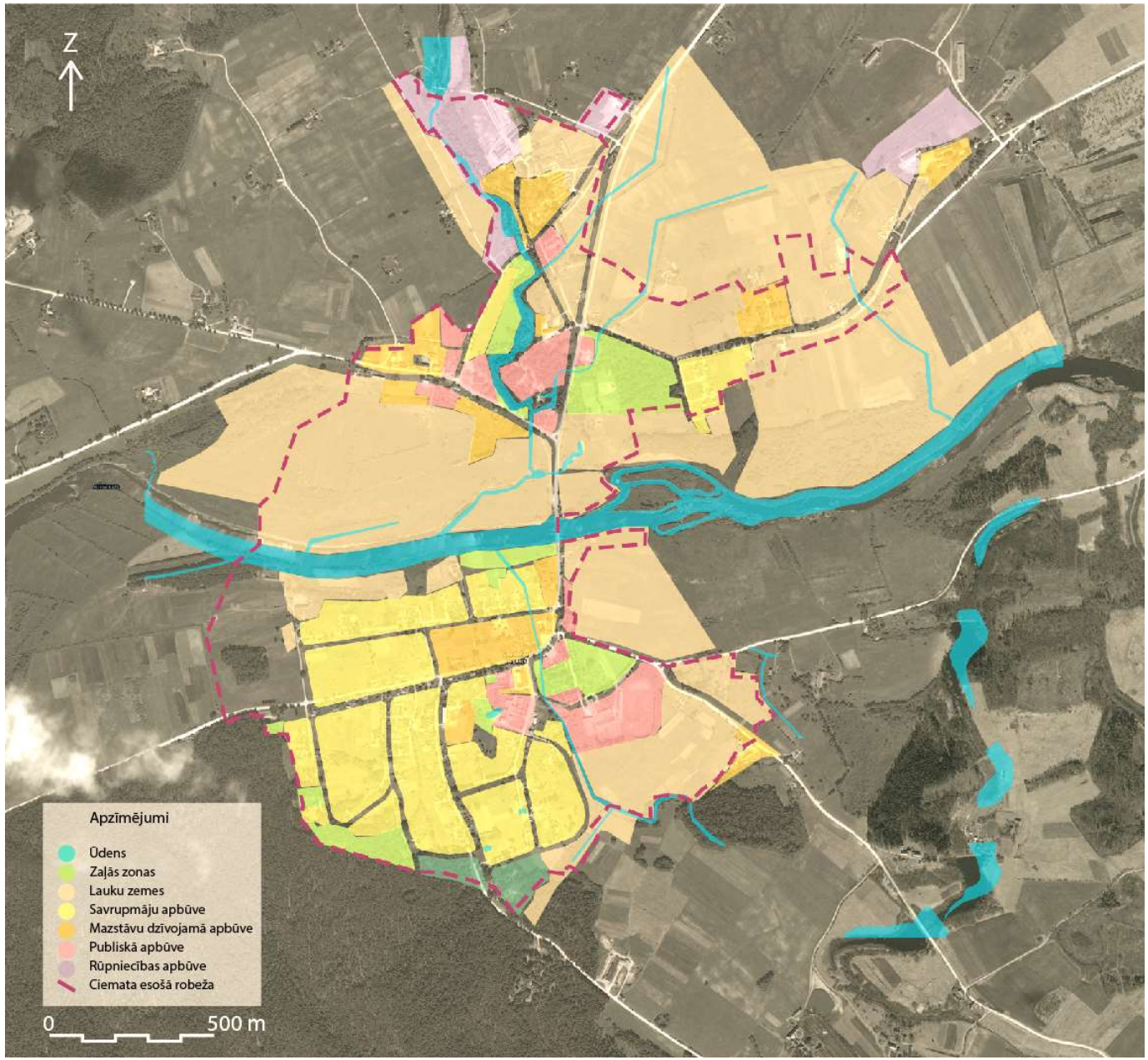

Pakalpojumu un sabiedriska rakstura objekti Ļaudonā 20.gs. sākumā un mūsdienās

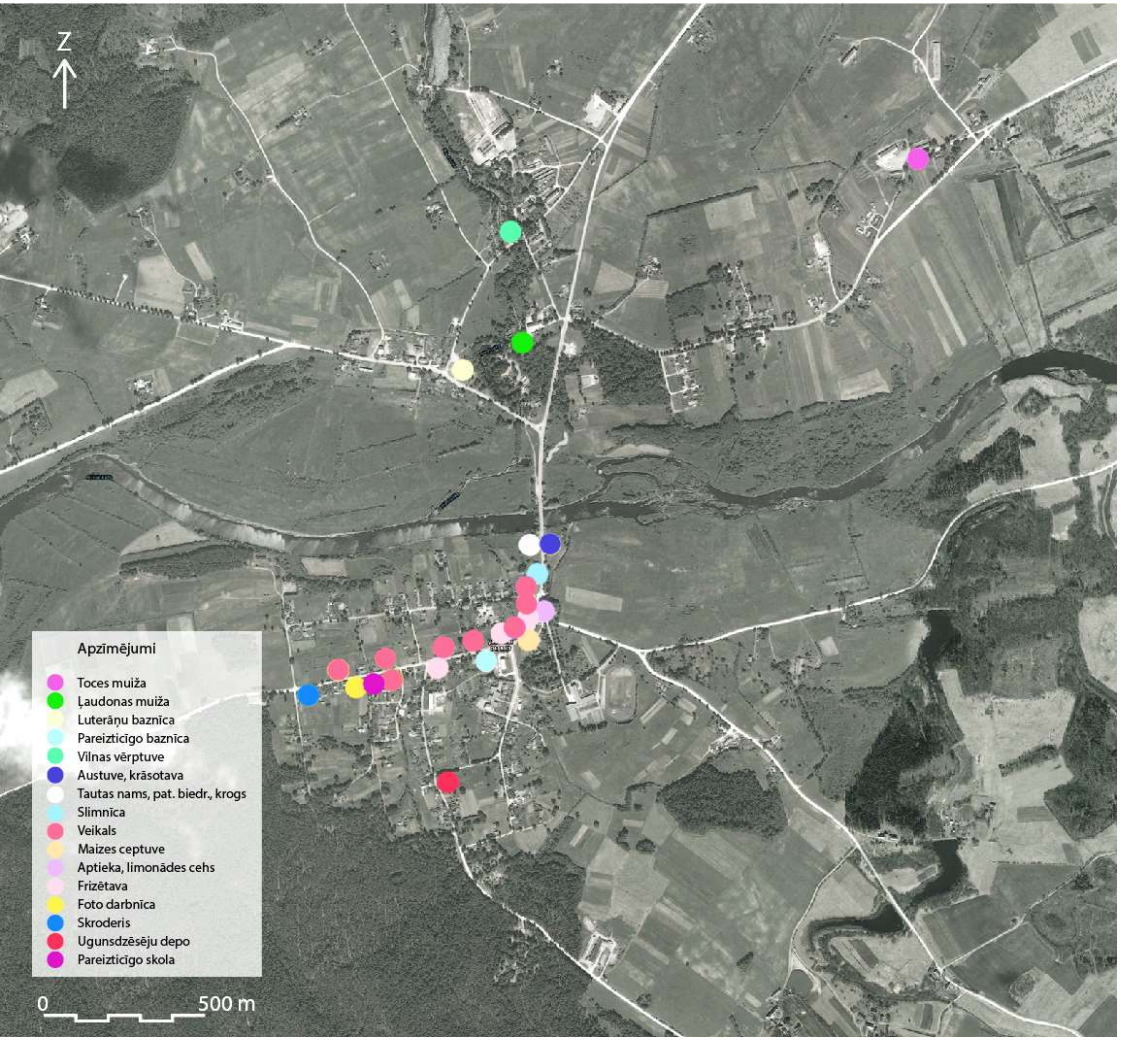

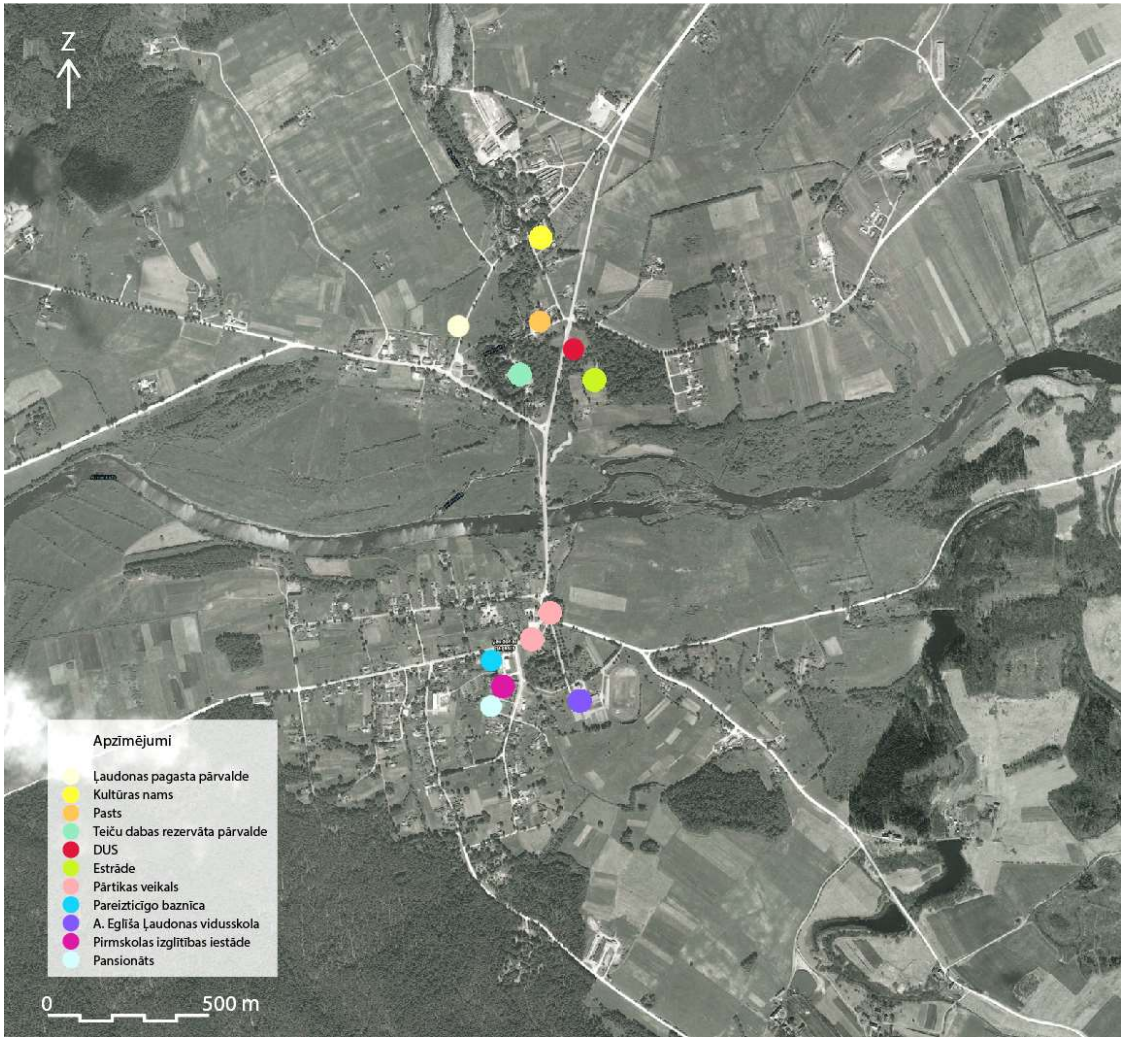

II Mazciemu ainavas telpas

- 5) Jaunzemu-Dupenu ainavu telpa
- 6) Pupuru ainavu telpa
- 11) Kalnāju pauguraines ainavu telpa
- 16) Austrumu ainavu telpa
- 23) Kalnvirsas ainavu telpa
- 31) Aburtu-Mauriņu ainavu telpa
- 36) Beļavas ainavu telpa
- 52) Ruķu ainavu telpa

III Lauku ainava ar atsevišķām viensētām

- 1) Gārņu-Tatārkalna-Briežu ainavu telpa
- 13) Graulītes-Mežvidu ainavu telpa
- 14) Pakalnu lauku ainavu telpa
- 26) Sāvienas pauguraines ainavu telpa pie Dzīšļiem
- 27) Sāvienas pauguraines ainavu telpa
- 30) Sāvienas Ķuncu ainavu telpa
- 43) Kaļpu skrajciema ainavu telpa
- 47) Siliešu skrajciema ainavu telpa

IV Reti apdzīvota lauku / lauksaimniecības zemju ainava

- 7) Tocītes lauku ainavu telpa
- 41) Mētrienas ceļa lauku ainavu telpa
- 44) Lazdiņu lauku ainavu telpa

V Meža ainavas telpas

- 8) Aiztocīšu-Ozolaiņu meža ainavu telpa
- 10) Kalnāju meža ainavu telpa
- 12) Greizkalnu-Jokstu-Ozolnieku augstienes ainavu telpa
- 18) Svētupes Mežsētu ainavu telpa
- 19) Krustkalnu ezeru ainavu telpa
- 20) Krustkalnu ainavu telpa
- 22) Tīļānu meža ainavu telpa
- 25) Lielmeža ainavu telpa
- 33) Driksnas sila ainavu telpa
- 37) Beļavas sila ainavu telpa
- 38) Muižas sila ainavu telpa
- 40) Vagaļu-Sīļu mežu ainavu telpa
- 42) Kalnarēķu meža ainavu telpa
- 45) Kaļpu-Krītnieku meža ainavu telpa
- 49) Siliešu meža ainavu telpa

VI Upīšu ainavas telpas

- 15) Svētupes ainavu telpa
- 17) Gravas pie Ļaudonas kapiem ainavu telpa
- 21) Nirītes upes ainavu telpa
- 46) Talickas upītes ainavu telpa
- 48) Koģu upītes ainavu telpa
- 50) Milas upes ainavu telpa
- 51) Driksnītes ainavu telpa

VII Ezeru ainavas telpas

- 9) Daudziņu ezera ainavu telpa
- 29) Sāvienas ezera ainavu telpa
- 34) Sāvienas pilskana-Driksnas sila ezeru ainavu telpa
- 35) Drikšņa ezera ainavu telpa

VIII Palienes ainavas telpas

- 24) Aiviekstes palienes ainavu telpa

IX Purvu ainavas telpas

- 32) Lapu-Salas purva ainavu telpa
- 39) Vilču-Valtersalas purva ainavu telpa

Secinājumi

- Ainava ir komplicēts veidojums, ko veido ļoti daudzi faktori
- Katrs vēsturiskais periods ir atstājis kādu mantojumu šodienas ainavā
- Ļaudonas pagastā izteiktākais ainavas transformācijas process mūsdienās ir apmežošanās
- Pēdējo 90 gadu laikā mežu platība Ļaudonas pagastā ir palielinājusies par 16 % un šodien pavisam 52 % pagasta teritorijas klāj meži
- Ļaudonas pagasts ir ainaviski daudzveidīgs. Pētījuma rezultātā ir noteiktas 53 ainavu telpas, kas sagrupētas 9 tipos
- Ainavu telpas var izmantot pašvaldību teritoriju plānošanas, apsaimniekošanas un attīstības procesā

Iedzīvotāju realizētās iniciatīvas vides labiekārtošanā

LAUDONA

Laudona II
Laudona mazais
paradīzes
stūrītis
Stiprs

Paldies par uzmanību!